

Kohtuasi C-509/22**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

27. juuli 2022

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus, Itaalia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

20. juuli 2022

Kassaator:

Agenzia delle Dogane e dei Monopoli

Vastustaja:

Girelli Alcool Srl

Põhikohtuasja ese

Agenzia delle dogane (tolliamet, Itaalia) esitatud kassatsioonkaebus, millega vaidlustatakse Commissione tributaria regionale della Lombardia (Lombardia maakonna maksukohus, Itaalia) otsus, millega jäeti apellatsioonistmes muutmata otsus rahuldada äriühingu Girelli Alcool Srl nõue saada aktsiisivabastus kogemata laiali valgunud alkoholikoguselt.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artiklist 267 lähtudes palub eelotsusetaotluse esitanud Corte di cassazione (kassatsioonikohus, Itaalia) kui viimase astme kohus selgitada ka Euroopa Kohtu praktikat arvestades, kuidas tuleb tõlgendada mõistet „ettenägematud asjaolud“ seoses aktsiisi peatamise korra all oleva aktsiisikauba hävimisega käesoleval juhul ning seoses vastutuse tekkimise välistamiseks rakendatud hoolsusega. Lisaks palub eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitada mitterasket süüid (võrdsustatud ettenägematud asjaolude ja vääramatu jõuga) käsitlevate riigisiseste õigusnormide kooskõla liidu õigusega ja võimalust kasutada üldist lisakategooriat „kerge süü“.

Eelotsuse küsimused

Esiteks – kas mõistet „ettenägematud asjaolud“, mis põhjustavad aktsiisi peatamise korra all oleva aktsiisikauba kahjustumise direktiivi 2008/118/EÜ artikli 7 lõike 4 tähenduses, tuleb sarnaselt vääramatu jõuga tõlgendada nii, et need on volitatud laopidajast sõltumatud, ebatavalised ja ettenägematud ning tema poolt kõikide asjakohaste abinõude võtmisest hoolimata vältimatud asjaolud, mis objektiivselt väljuvad selle laopidaja igasuguse kontrolli alt?

Lisaks – kas ja millistel tingimustel on ettenägematute asjaolude korral vastutuse välistamisel oluline hoolsus, mida osutati kahju tekkimise vältimiseks vajalike abinõude võtmisel?

Teise võimalusena kahele esimesele küsimusele – kas selline säte nagu 26. oktoobri 1995. aasta seadusandliku dekreeedi nr 504 artikli 4 lõik 1, milles ettenägematute asjaolude ja vääramatu jõuga võrdsustatakse (sama isiku või kolmandate isikute) mitteraske süü, on kooskõlas direktiivi nr 2008/118/EÜ artikli 7 lõikes 4 sätestatud korraga, milles ei ole viidatud lisatingimustele, eelkõige teo toimepanija või teos osaleja „süüga“ seotud tingimustele?

Lõpuks – kas artikli 7 lõikes 4 sisalduvat väljendit „või pädevate asutuste antud loa tagajärjel“ võib mõista kui liikmesriigi võimalust sätestada üldine lisakategooria (kerge süü), mis võib mõjutada tarbimisse lubamise määratlust kauba hävimise või kahjustumise korral, või kas seda tüüpi klausel ei saa sisalduda niisuguses väljendis, sest seda tuleb mõista hoopis kui viidet konkreetsetele juhtudele, mis on igal üksikjuhul saanud loa või tehtud muul viisil kindlaks nende objektiivsetes elementides määratletud juhtumite põhjal“?

Viidatud liidu õiguse sätted

Nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/118/EÜ, mis käsitleb aktsiisi üldist korda ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 92/12/EMÜ, eelkõige põhjendus 9 ning artikli 7 lõiked 4 ja 5:

„4. Aktsiisi peatamise korra all oleva aktsiisikauba täielikku hävimist või pöördumatut kahjustumist kauba laadi, ettenägematute asjaolude või vääramatu jõu tõttu või pädevate asutuste antud loa tagajärjel, ei käsitata tarbimisse lubamisena.

Käesoleva direktiivi tähenduses loetakse kaup täielikult hävinuks või pöördumatult kahjustunuks, kui seda ei saa enam aktsiisikaubana kasutada.

Kõnealuse aktsiisikauba täielikku hävimist või kahjustumist tuleb tõendada viisil, mis rahuldaks pädevat asutust liikmesriigis, kus aktsiisikaup täielikult hävines või pöördumatult kahjustus, või kui ei ole võimalik kindlaks teha, kus kahjustus tekkis, siis selle liikmesriigi pädevat asutust, kus see avastati.

5. Iga liikmesriik kehtestab oma eeskirjad ja tingimused, mille alusel määratakse kindlaks lõikes 4 nimetatud kahjustumine“.

Viidatud Euroopa Kohtu praktika

18. detsembri 2007. aasta kohtuotsus Société Pipeline Méditerranée et Rhône (SPMR), C-314/06, ECLI:EU:C:2007:817, punktid 23, 25, 31 ja 37; 18. mai 2017. aasta kohtuotsus Latvijas Dzelzcejs VAS, C-154/16, ECLI:EU:C:2017:392, punkt 61; 24. veebruari 2021. aasta kohtuotsus Silcompa, C-95/19, ECLI:EU:C:2021:128, punkt 52; 24. märtsi 2022. aasta kohtuotsus Generàlni ředitelstvi cel, C-711/20, ECLI:EU:C:2022:215, punkt 43

Viidatud riigisisese õiguse normid

26. oktoobri 1995. aasta SEADUSANDLIK DEKREET nr 504, tootmis- ja tarbimismakse käsitlevate õigusnormide ning vastavate kriminaal- ja halduskaristuste konsolideeritud redaktsioon (aktsiisinormide konsolideeritud redaktsioon) (DECRETO LEGISLATIVO 1995, n. 504, Testo unico delle disposizioni legislative concernenti le imposte sulla produzione e sui consumi e relative sanzioni penali e amministrative (Testo Unico sulle Accise – TUA)), mida on muudetud 29. märtsi 2010. aasta seadusandliku dekreeedi nr 48 artikliga 1.

„Artikkel 4

Maksuvabastused kahjustumise, hävimise ja kadude korral.

1. Aktsiisi peatamise korra all olevate aktsiisikaupade pöördumatu kahjustumise või täieliku hävimise korral vabastatakse vastavast maksust juhul, kui kohustatud isik tõendab maksuhalduri poolt piisavaks peetaval viisil, et kauba kahjustumine või hävimine toimus ettenägematute asjaolude või vääramatu jõu tõttu. Mitteraske süüna kolmandatele isikutele või maksukohustuslasele endale omistatavad teod võrdsustatakse ettenägematute asjaolude ja vääramatu jõuga, välja arvatud tubakatoodete korral“.

Asjaolude ja menetluse lühiülevaade

- 1 Girelli Alcool Srl (edaspidi „äriühing“) on heakskiidetud etüülalkoholi maksulao omanik ning tegutseb tootmisettevõttena etüülalkoholi denatureerimiseks.
- 2 26. märtsil 2014, Agenzia delle dogane (tolliamet, Itaalia) teenistuja juuresolekul, lekkis etüülalkoholi denatureerimise rajatise paagi täitmistoimingute ajal sellest puhast etüülalkoholi, mis valgus ruumi põrandale laiali, kuna äriühingu töötaja oli ühe kraani lahti jätnud.
- 3 Osa tootest koguti kokku ja taaskasutati, kuid osa kahjustus pöördumatult.

- 4 Seetõttu taotles äriühing aktsiisivabastust alkoholi eest, mis kogemata laiali voolas.
- 5 Agenzia delle dogane e dei monopoli (tolli- ja monopoliamet, Itaalia) jättis aktsiisivabastuse taotluse rahuldamata põhjusel, et hävimine ei tulenenud ettenägematutest asjaoludest ega vääramatust jõust, vaid tahtmatult paagi kraani lahti jätnud äriühingu töötaja ettevaatamatusest ja hooletusest, ning väljastas seejärel 3. oktoobril 2014 makseteatise summas 17 476,24 eurot.
- 6 Äriühing esitas makseteatise peale kaebuse Commissione tributaria provinciale di Milanole (Milano provintsi maksukohus, Itaalia). Ta väitis eelkõige, et: a) puudus maksustatav sündmus, kuna kaupa ei olnud tarbimisse lubatud, sest see oli laiali valgunud; b) et kahju tekitanud sündmus tuli kvalifitseerida ettenägematuteks asjaoludeks; d) teise võimalusena kuuluks kahju tekitanud sündmus nn mitteraske süü kohaldamisalasse, kuna see tulenes ühe töötaja tähelepanematuses.
- 7 Commissione tributaria provinciale di Milano (Milano provintsi maksukohus, Itaalia) rahuldab kaebuse; tema arvates on viimane väide põhjendatud, arvestades, et töötaja hooletus ei olnud raske.
- 8 Agenzia delle dogane (tolliamet, Itaalia) esitas kõnealuse otsuse peale apellatsioonkaebuse Commissione tributaria regionale della Lombardia (Lombardia maakonna maksukohus, Itaalia), kes aga jättis otsuse muutmata, leides samuti, et alkoholi laialivalgumine oli toimunud: a) pöördumatult ning seega ei olnud kaupa tarbimisse lubatud, ja b) ettenägematute asjaolude tõttu, mistõttu olid aktsiisivabastuse andmiseks tingimused täidetud.
- 9 Agenzia delle dogane (tolliamet, Itaalia) esitas seega kassatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 10 Agenzia delle dogane (tolliamet, Itaalia) väidab, et rikuti aktsiisnormide konsolideeritud redaktsiooni artiklit 4; ta on seisukohal, et teise astme kohus kvalifitseeris äriühingu töötaja hooletu käitumise valesi ettenägematute asjaolude kohaldamisalasse ning igal juhul pidas ta töötaja süüd „mitteraskeks“, mistõttu oli äriühingu vastutus välistatud.
- 11 Tema arvates on kerge süü võrdsustamine süü puudumisega teoreetiliselt võimalik; ta peab aga otsustavaks kitsa tõlgenduse vajadust, mistõttu peavad asjakohased kerge süü juhtumid olema tõesti minimaalsed.
- 12 Lisaks oli Agenzia delle dogane (tolliamet, Itaalia) arvates seetõttu, et teostatava majandustegevusega kaasneb äärmiselt süttiva toote töötlemine, vaja süü kindlaks tegemiseks viidata tehniliste kriteeriumide põhjal rajatise sobivuse ja ohutuse objektiivsetele standarditele.

- 13 Vastustajast äriühing väidab kõigepealt, et aktsiisi maksustatav sündmus puudub, kuna alkoholi, mis pöördumatult laiali valgus, ei lubatud tarbimisse.
- 14 Seoses vastutusega leiab äriühing, et tema töötaja käitumist iseloomustab mitteraske süü, ning et aktsiisnormide konsolideeritud redaktsiooni artikli 4 lõigus 1 võrdsustatakse kerge süü ettenägematute asjaoludega.
- 15 Äriühing kinnitab, et riigisiseses õigusnormis sisalduv viide mitteraskele süüle on kooskõlas direktiiviga 2008/118, isegi kui seda direktiivis otsesõnu ette ei nähta, kuna tema arvates jätab see direktiiv liikmesriikidele teatava kaalutlusruumi.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühiülevaade

- 16 Corte di cassazione (kassatsioonikohus, Itaalia) märgib kõigepealt, et tema praktikast tuleneb ettenägematute asjaolude ja vääramatute jõu mõistete kohta kahene lähenemisviis.
- 17 Esimene lähenemisviis on subjektiivsem: tahtest olenematu sündmus on see, mille eest võlgnik ei pea vastutama; ettenägematus on poolte tegevusvaldkonnale võõras konkreetne sündmus ja vastutusest vabastavaks tõendiks on kohustatud isiku süü puudumise tõendamine, st et kahju tekkis nii, et see ei olnud ettenähtav ning seda ei saanud juhtumi konkreetsetel asjaoludel sobiva hoolsa pingutusega ära hoida.
- 18 Teine lähenemisviis tugineb ettenägematute asjaolude juhtumi eeldamiseks vajalike ettenägematuse ja vältimatuse tingimuste kindlakstegemisel täielikult objektiivsele plaanile, mis seisneb tõenäosuskriteeriumidega põhjusliku seose korrapärasuse hindamises, mis välistab kohustatud isiku võimaliku hoolsa või hooletu käitumise igasuguse olulisuse.
- 19 Konkreetselt aktsiiside valdkonnas näib Corte di cassazione (kassatsioonikohus, Itaalia) välistavat kohustatud isiku rakendatud hoolsuse hindamise olulisuse mõiste „ettenägematud asjaolud“ (või „vääramatute jõud“) raames.
- 20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab seejärel, et eelotsuse küsimus käsitleb direktiivi 2008/118 artikli 7 lõike 4 tõlgendamist, ning eelkõige seda, kas selles ette nähtud vabastuse võib anda ka olukorras, kus aktsiisikauba pöördumatu kahjustumise põhjustanud sündmus sõltub laopidaja või tema töötaja poolse hoolsuse ja ettevaatlikkuse puudumisest, ka siis, kui see hinnatakse kergeks süüks.
- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu otsuse jaoks on otsustav küsimus see, kas liidu õiguse kohaselt hõlmab mõiste „ettenägematud asjaolud“ (ja „vääramatute jõud“) ka tahtlike tegude toimepanekut; kui sellele vastatakse eitavalt, siis lisaks see, kas aktsiiside valdkonna liidu õigusega on kooskõlas see, et Itaalia seadusandja võrdsustab isikule või kolmandatele isikutele mitteraske süü alusel omistatavad tahtlikud teod ettenägematute asjaolude ja vääramatute jõuga.

- 22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tuleb meelde Euroopa Kohtu praktikat, mis käsitleb mõistete „väärmatu jõud“ ja „ettenägematud asjaolud“ tõlgendamist seoses aktsiieskirjadega, ning märgib, et näib, et mõiste „ettenägematud asjaolud“ vastab samadele kriteeriumidele kui „väärmatu jõud“.
- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates töötas Euroopa Kohus mõiste „väärmatu jõud“ kohtuotsuses Société Pipeline Mediterran e et Rh ne (SPMR) selgelt välja, ning ettenägematute asjaoludega seoses pakub kohtuotsus Latvijas Dzelzcejs VAS ühtse mõiste, mis on seotud kitsalt juhusliku põhjusega, välja arvatud ainult proportsionaalsuse kriteeriumist lähtuv parandus („ lem araseid kulutusi tegemata“).
- 24 Lisaks ei n i, et direktiivi 2008/118 kõikide eeskirjade anal usimisest ilmneksid olukorrad, kus teo toimepanija „s u“ raskusastmele omistatakse selline olulisus, et see välistaks vastutuse kohaldamise. Kohtuotsustes Silcompa ja Generaini r ditelstvi cel vastupidi rõhutatakse laopidaja objektiivset vastutust.
- 25 Järelikult näib, et liidu õiguses sätestatud kord rajaneb ainult ettenägematute asjaolude ja v aramatu jõu tingimustel, mis nõuavad eespool viidatud Euroopa Kohtu praktikast tulenevalt objektiivset tunnust („ebatavalised ja ettenägematud asjaolud“) ja subjektiivset tunnust („kohustus võtta asjakohased meetmed seejuures  lem araseid kulutusi tegemata“), mis ei näi kooskõlas niisuguse käitumisega, mida iseloomustab s ulisus, mille puhul puuduvad nii etten gematus kui ka vajalike abinõude nõutav võtmine.
- 26 Eelnevaid kaalutlusi arvestades k sib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas aktsiisnormide konsolideeritud redaktsiooni artikli 4 lõigus 1 ette nähtud väljend, mis võrdsustab kerge s i ettenägematute asjaolude ja v aramatu jõuga, sätestab ettenägematute asjaolude ja v aramatu jõu suhtes täiendava tingimuse – mis on seotud rakendatud hoolsuse individuaalse ja subjektiivse kriteeriumiga –, tingimuse, millega kaasneks kauba laialivalgumise või kahjustumise korral eeldatavalt aktsiisist vabastamine, mis on liidu õiguse eeskirjadega võrreldes täiendav ja sõltumatu.
- 27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib ka kontrollida, kas aktsiisnormide konsolideeritud redaktsiooni artikli 4 l igu 1 hüpotees on kooskõlas direktiivi 2008/118 artikli 7 l ikega 4, milles on ette nähtud, et hävimine või kahjustumine, mis ei kujuta endast tarbimisse lubamist, võib toimuda ka „p devate asutuste antud loa tagajärjel“.
- 28 See väljend võib lubada liikmesriigil (nagu käesoleval juhul Itaalia) sätestada aktsiisi vähendamise üldisi lisakategooriaid. Teisalt on kõnealusel väljendil viidatud sätte üldise tõlgendamise põhjal hoopis lõpetav ja j akv artus. Kõnealuse väljendiga peaks järelikult viitama täiendavatele konkreetsetele sündmustele, mis ei ole *a priori* identifitseeritavad, kuid mis on seotud konkreetsete faktiliste asjaoludega, mis võivad p deva ametiasutuse poolt läbi viidud konkreetse hinnangu korral igal üksikjuhtumil põhjendada kauba hävimise meetme võtmist

(loa saamise korral). Selles tähenduses on direktiivi 2008/118 põhjenduses 9 kasutatud väljendit „asjaoludel“, mis näib viitavat konkreetsetele ja tuvastatavatele faktilistele asjaoludele, mitte üldist laadi ja sisuliselt määratlemata väljenditele.

- 29 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib sellega seoses, et aktsiisist vabastamise juhtumeid kui erandeid tavalisest maksustamise korrast tuleb tõlgendada rangelt ja kitsalt.
- 30 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et Euroopa Kohus ei ole selle konkreetse aspekti osas veel seisukohta võtnud, ning et seda tuleb selgitada, et määratleda sissenõutavuse mõiste, mis oleks ühtne ja kehtiks kogu liidu territooriumil.

TÖÖDOKUMENT